

Z A P I S N I K

sa LXXXI sjednice Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje Skupštine Crne Gore 26. saziva, održane 11. marta 2020. godine

Sjednica je počela u 12:45 časova.

Predsjedavao je prof. dr Petar Ivanović, predsjednik Odbora.

Sjednici su prisustvovala/i poslanice/i, članice/ovi Odbora: Genci Nimanbegu, Marija Čatović, Ana Nikolić, mr Sanja Pavićević, Mirsad Murić i Nela Savković Vukčević.

Sjednici nijesu prisustvovala/i poslanice/i članice/ovi Odbora: dr Vera Bulatović, dr Strahinja Bulajić i mr Veljko Vasiljević.

Sjednici su po pozivu prisustvovali: Radana Damjanović, generalna direktorica Direktorata za poljoprivredu u Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja, Dubravka Radulović, samostalna savjetnica za maslinarstvo, Direktorat za poljoprivredu Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja, Ivan Medojević, v.d. generalnog direktora Direktorata za inspekcijske poslove i licenciranje u Ministarstvu održivog razvoja i turizma; Marina Izgarević, generalna direktorica Direktorata za planiranje prostora u Ministarstvu održivog razvoja turizma, major Velibor Bulatović, kapetan korvete, Ministarstvo odbrane, Maida Šendelj, samostalna savjetnica u Direktoratu za materijalne resurse, Ministarstvo odbrane; Ljoro Nrekić, predsjednik Opštine Ulcinj, Agron Ibrahimović, sekretar Sekretarijata za privredu i ekonomski razvoj Opštine Ulcinj, Maja Delić, pomoćnica direktora, Sektor za planiranje i pripremu projekata, Uprava javnih radova, Biljana Vukić, samostalna savjetnica, Uprava javnih radova, Dževdet Cakuli, predsjednik Upravnog odbora JP za upravljanje morskim dobrom, Predrag Jelušić, direktor Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore i Arben Elezaga, predstavnik Udruženja za održivo regionalno maslinarstvo „Valdanos“.

Rad sjednice su pratili predstavnici medija.

Pošto je konstatovano da postoji kvorum za rad i punovažno odlučivanje, za sjednicu je utvrđen sljedeći

DNEVNI RED:

- 1. „Praćenje realizacije zaključaka sa konsultativnog saslušanja na temu: „Revitalizacija i zaštita Maslinade i Uvale Valdanos““**

*****

1. Prva tačka dnevnog reda - „Praćenje realizacije zaključaka sa konsultativnog saslušanja na temu: „Revitalizacija i zaštita Maslinade i Uvale Valdanos ““

Predsjednik Odbora, prof. dr Petar Ivanović upoznao je prisutne da je svrha saslušanja nalaženje brzog i kvalitetnog rješenja za negativne posljedice po Uvalu Valdanos, kao i u maslinjacima koji se nalaze u širem području, tzv. Maslinadi. Podsjetio je na prošlogodišnje požara i pričinjenu značajnu štetu. Riječ je o neprocjenjivoj šteti jer je, po nalazu Elaborata Biotehničkog instituta, požar uništio i veoma stare masline od kojih neke imaju preko hiljadu godina. Istakao je da na Maslinadu gleda kao na kulturno blago Crne Gore, te da je obaveza svih, pa i Odbora, da doprinese njegovom očuvanju. Upravo je to i svrha konsultativnog saslušanja - da sagleda konkretne doprinose različitih institucija u očuvanju velikog broja starih maslina.

Maida Šendelj, samostalna savjetnica u Direktoratu za materijalne resurse Ministarstva odbrane, podsjetila je da se u Uvali Valdanos nalazi vojno odmaralište koje nije u funkciji. Saopštila je da Ministarstvo odbrane obezbjeđuje bivšu vojnu imovinu, objekte u Uvali Valdanos i svake godine izdvaja oko 70.000 EUR-a, kako bi se spriječilo propadanje objekata koji se tamo još uvijek nalaze. Ministarstvo odbrane, više puta, izlazilo je u susret nevladinim organizacijama i drugim zainteresovanim licima, omogućivši im da na prostoru bivšeg vojnog odmarališta uđu i ako žele revitalizuju stabla masline koja postoje. Ministarstvo odbrane nije, niti može učestvovati u postupku revitalizacije jer je to posao za stručnjake, ali je spremno da pruži tehničku podršku u okviru zaštite životne sredine.

Major Velibor Bulatović, kapetan korvete, Ministarstvo odbrane, saopštio je da u Valdanosu konstantno postoji opasnost od požara, a Ministarstvo odbrane kadrovski obezbjeđuje prostor. Licima kojima je, nakon podnijetog pisanog zahtjeva, odobreno da u vidnom dijelu dana borave na prostoru Valdanosa, dozvoljava se i da revitalizuju masline koje tamo postoje. Apostrofirao je da Ministarstvo odbrane Uvalu Valdanos kod Ulcinja štiti od devastacije i divlje gradnje. Naglasio je da svake godine, u aprilu ili maju, Vojska čisti prilazne puteve koji vode do Valdanosa, kako bi se Uvali moglo prići i kako bi se spriječilo širenje požara. Kazao je će Ministarstvo štiti Uvalu sve do momenta dok se lokacija ne privede namjeni. Ako bi se sačinio, a kasnije i zaživio Plan zaštite od požara, najavio je podršku i angažovanje ljudstva i mehanizacije u postupku zaštite.

Ljoro Nrekić, predsjednik Opštine Ulcinj, saopštio je da je stanje u vezi sa Maslinadom i Uvalom Valdanos veoma loše, izazivši žaljenje što su ugrožene i masline stare preko 1.000 godina. Podsjetio je da je Opština Ulcinj za potrebe revitalizacije maslina, u 2020. godini izdvojila 30.000 EUR-a. Ukazao je da se radi i na realizaciji ideje, koju je iznio **predsjednik Odbora prof. dr Petar Ivanović**, da se otvori poseban žiro-račun na koji će svi relevantni subjekti moći da uplaćuju novac namijenjen revitalizaciji maslinade u Valdanosu. Istakao je da je Vojska uputila pomoć i Valdanosu, ali i van njega tj. uvijek kad je ugrožena područja trebalo štiti od požara. S obzirom da je sačinjen program revitalizacije prostora, kao prvu fazu vidi rasčišćavanje terena i osposobljavanje pristupnih puteva. Druga faza bi, po njegovom mišljenju, bila revitalizacija maslinjaka. Predlaže da Opština Ulcinj bude nosilac ovog projekta i koordinator na ovom projektu, a u cilju revitalizacije Maslinade i očuvanja 74.000 stabala masline. Ukazao je na problem nedovoljne saradnje sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma. Naglasio je da samo koordiniranim radom svih relevantnih, zainteresovanih i odgovornih subjekata Maslinada može biti revitalizovana.

Radana Damjanović, generalna direktorica Direktorata za poljoprivredu u Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja, informisala je Odbor o aktivnostima koje je Ministarstvo preduzelo i preduzima u realizaciji zaključaka Odbora. Upoznala je da se pristupilo izradi dokumenta „Program revitalizacije i posebne zaštite maslinade“, da je formirana radna grupa koju čine eksperti Biotehničkog fakulteta i Ministarstva. Predlog pomenutog dokumenta je u fazi usaglašavanja sa relevantnim institucijama, a njegovo objavljivanje se očekuje do kraja mjeseca. Uvažene su preporuke Odbora da se, u okviru dokumenta, nađe i program hitnih mjera koje se odnose na krčenje puteva kako bi se revitalizovalo područje Maslinade Valdanos. Ukazala je da Program sadrži i posebne mjere zaštite i Velje masline u Budvi, Stare masline u Baru, a sve u skladu sa Zakonom o maslinarstvu i maslinovom ulju. Dokument sadrži opis stanja maslinade Valdanos, mjere za krčenje prilaznih puteva, mjere zaštite masline od bolesti i štetnih organizama, mjere zaštite od požara, održavanja puteva, kao i mjere zaštite maslina. Saopštila je da je Ministarstvo mišljenja da Strategija razvoja maslinarstva nije potrebna, i pored zaključka Odbora, zbog toga što postoji Strategija razvoja poljoprivrede i ruralnog razvoja, koja je strateški dokument u kojem su definisani pravci razvoja ruralnih područja i vođenje ruralne politike, koji obuhvata i sektor maslinarstva. Toj Strategiji prethodila je izrada sektorskih studija, a u maslinarstvu taj dokument sadrži analizu postojećeg stanja, preporuke za unapređenje sektora i poboljšanje proizvodnje i plasmana proizvoda. Za najkasnije dva mjeseca očekuje se donošenje nove Strategije razvoja poljoprivrede, a taj strateški dokument, kao i sva strateška dokumenta čije donošenje je uređeno zakonom, treba da obuhvati više sličnih oblasti. Izrazila je bojazan da bi strateški dokument koji se odnosi samo na maslinarstvo teško dobio podršku Vlade koja i donosi strategije. Nadležno ministarstvo vodi računa da relevantne strategije postoje, sa rokom važnosti od pet godina, što je potreba i iz pregovaračkog procesa. Govoreći o zaključku Odbora koji se odnosi na inspekcijski nadzor, saopštila je da je organizovan susret sa predstavnicima Ministarstva održivog razvoja i turizma, kako bi usaglasili planove inspekcijskog nadzora na terenu. Saopštila je da će, o mjerama koje su preduzete na terenu i aktivnostima koje su sprovedene, Odbor biti obaviješten izvještajem, do kraja mjeseca. Istakla je da je poljoprivredna inspekcija, do susreta članova Odbora i predstavnika Ministarstva u Valdanosu, 25. februara 2020. godine ustanovila postojanje 13 nelegalnih objekata, a od tada do danas još sedam.

Predsjednik Odbora prof. dr Petar Ivanović, ukazao je na to da obaveza donošenja Strategije razvoja maslinarstva proizilazi iz Zakona. Ukoliko predstavnici Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja smatraju da je potrebno izmijeniti Zakon, potrebno je da Odboru dostve predlog izmjena. Važeći zakoni predstavljaju osnov za rad Odbora.

Marina Izgarević, generalna direktorica Direktorata za planiranje prostora u Ministarstvu održivog razvoja i turizma, saopštila je da je Prostorno-urbanističkim planom Opštine Ulcinj, predviđeno uklanjanje vojnog odmarališta sa prostora Uvale Valdanos. Date su preporuke da se na tom području izgradi sportsko-rekreativni kompleks sa sadržajima otvorenog i zatvorenog tipa, igralištem za djecu, trim stazama i dr. Date su i smjernice koje se, u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode, moraju poštovati. Ovo i zato što je uvala Valdanos shodno propisima iz oblasti zaštite prirode kategorizovana kao spomenik prirode, a Maslinada uživa zaštitu u skladu sa Zakonom o maslinarstvu. Date su smjernice kojima se zabranjuje izgradnja stambenih objekata, sječa maslina i bilo kakvo narušavanje prostora Maslinade. Predviđeno

je i otvaranje Centra za razvoj maslinarstva, proizvoda maslinovog ulja i konzerviranje maslina. Prostornim planom posebne namjene za obalno područje ovaj prostor je prepoznat kao prostor koji treba revitalizovati i sadnjom novih maslina.

Ivan Medojević, v.d. generalnog direktora Direktorata za inspekcijske poslove i licenciranje u Ministarstvu održivog razvoja i turizma, saopštio je da je tokom 2019. godine izvršen inspekcijski nadzor i evidentirani nelegalni objekti, sproveden upravni postupak i donijeta rješenja o uklanjanju tih objekata i podnijete krivične prijave protiv lica koja su gradila u zaštićenom zoni. Tokom decembra 2019. godine izvedena je akcija na lokaciji Bašbuljuk, stopirana je izgradnja jednog objekta, donijeto rješenje o zabrani građenja, ali su i pored toga radovi nastavljeni. Naknadno je donijeto i sprovedeno novo rješenje. Smatra da urbanističko-građevinska inspekcija odgovara svojim ovlašćenjima i u skladu sa njima štiti prostor u skladu sa zakonom. Prilikom susreta predstavnika Ministarstva održivog razvoja i turizma i Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja postignu je dogovor o dinamici operativnog djelovanja tima koji čine urbanističko-tehnički inspektori i poljoprivredni inspektori, shodno zaključcima Odbora. Izvršene su kontrole područja, ustanovljeni novi nelegalni objekti čija gradnja je tek počela. Preduzete su mjere protiv lica odgovornih za građenje, upravni postupak je u toku, a očekuje se i njihovo procesuiranje. Izrazio je nadu da i saradnja na lokalnom nivou neće izostati kako bi se zaustavila bespravna gradnja na zaštićenom, ali i cijelom području Ulcinja.

Predrag Jelušić, direktor Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom Crne Gore, podsjetio je da Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom ugovorom ustupa na upravljanje prostor na pet godina, a da je članom 40 Zakona o zaštiti prirode, korisnik ustupljenog dobra obavezan da poštuje mjere i aktivnosti koje se odnose na zaštićena područja. Ukazao je da se u suprotnom sprovode i ugovorom i zakonom predviđene sankcije. Za sada nema informacija o nepoštovanju zaključenih ugovora.

Dževdet Cakuli, predsjednik Upravnog odbora Javnog preduzeća za upravljanjem morskim dobrom, saopštio je da javnost nije upoznata sa terminima koji se koriste kad se govori o području pod maslinama u Ulcinju. Naveo je da je jedan termin „Maslinada Ulcinj“ jer to područje obuhvata i Maslinadu Valdanos, a drugi je „Maslinada Valdanos“. Razlikovanje ova dva termina upućuje i na razlikovanje tretmana divlje gradnje na određenom području. To znači da, ako se gradi u dijelu maslinade koji geografski nije Valdanos, radi se o gradnji van zaštićenog područja. Smatra da masline, čija je starost od 500 do 2.000 godina treba posmatrati kao državno blago, i zato posebno štiti što je i intencija zakona. Ističe da je veoma bitno saznanje da se Maslinada Valdanos devastira više od 40 godina, jer pokazuje odnos države prema velikoj kulturološkoj vrijednosti na tom području. Zato pozdravlja namjeru Odbora da ubrza revitalizaciju Maslinade Valdanos za koju će, po njegovom mišljenju, s obzirom na njenu vrijednost, biti potrebno sprovesti tenderski postupak. Predlaže da Vlada i javna preduzeća opredijele sredstva za revitalizaciju Maslinade i da se odredi nosilac posla revitalizacije. Naglasio je da je 17.800 korijena maslina u zoni morskog dobra. Insistira da subjekat zaštite, i pored zaštite koju pruža Ministarstvo odbrane, treba da bude Vlada i lica koja ona ovlasti.

Maja Delić, pomoćnica direktora, Sektor za planiranje i pripremu projekata, Uprava javnih radova, saopštila je da je projekat revitalizacije maslinade Valdanos od kapitalnog značaja, za

čiju realizaciju u ovom trenutku, Uprava javnih radova nema ni resursa niti sredstava. Sugerisala je da se, i zbog komplikovanih infrastrukturnih radova, ovaj projekat sagleda integralno i utvrde faze rješavanja problema na terenu, kako bi se postigli optimalni rezultati i područje pod maslinama revitalizovalo. Iznijela je mišljenje da prva faza treba da uključi resorna ministarstva u smislu stručnih poslova koji se tiču nadležnosti ministarstava u zaštiti i obnovi biljaka, a druga faza trebalo bi da se odnosi na izgradnju neophodne infrastrukture, kada bi se uključila i Uprava i učestvovala u skladu sa svojim ingerencijama, u skladu sa zakonom.

Predsjednik Odbora, prof. dr Petar Ivanović podsjetio je da Odbor ne preuzima, niti to može, nadležnosti koje se tiču utvrđivanja vlasništva na prostoru Maslinade, već ima za cilj da ukaže na devastaciju kulturnog blaga Crne Gore i pokuša da, zajedno sa relevantnim institucijama, spriječi dalje propadanje istog. Podsjetio je da je prostor Uvale Valdanos, prostor koji je pripadao vojsci bivše Jugoslavije, te da o njemu, shodno zakonu, brine Ministarstvo odbrane. S druge strane, širi pojas poznat kao Maslinada Ulcinj značajan zahvata prostor koji pripada različitim vlasnicima. U ovom momentu, fokus treba staviti na pronalaženje sredstava neophodnih da se obnovi područje Valdanosa. Mišljenja je da oba prostora (Valdanos i Maslinada Ulcinj) pogodna za turističku valorizaciju. Zato je potrebno pronaći načine da se cio prostor tako i valorizuje. Inicijative koje su iznijete, na nivou finansija, inspekcija i planiranja, moraju biti usaglašene sa planovima donijetim u opštini Ulcinj i planovima čiju izradu koordinira Ministarstvo održivog razvoja i turizma. Zbog toga je važno da koordinacija svih aktivnostima bude na lokalnom nivou, odnosno na nivou opštine Ulcinj. Stručne nadležnosti drugih institucija, na državnom nivou, treba koristiti u najvećoj mogućoj mjeri. Rezultati koje je moguće očekivati nakon angažovanja relevantnih institucija, mogu podstaći i nevladin sektor, poslovnu zajednicu, građane i sve zainteresovane da daju svoj doprinos očuvanju važnog i vrijednog područja. Naglasio je da se čuvajući kulturno blago čuva i identitet svih građana i države Crne Gore. Istakao je da će proces rekultivacije trajati više godina, ali je potrebno načiniti prvi korak, a to je čišćenje zapuštenog terena, kako bi se umanjila još uvijek velika opasnost od požara. Sve dok ne dođe do valorizacije prostora koji se nalazi u Valdanosu, treba omogućiti pristup bivšim vlasnicima kako bi mogli koristiti masline, povećati njihov rod i imati bilo kakvu ekonomsku korist.

Poslanik Mirsad Murić, pozdravio je veliki odziv relevantnih institucija koji garantuje vraćanje zaslužene pažnje Maslinadi Valdanos, kao spomeniku prirode. Postavio je pitanje da li u opštinskim strukturama postoje kadrovske mogućnosti kako bi se formirala radna grupa koja bi koordinirala rad svih institucija relevantnih za revitalizaciju Maslinade Valdanos.

Poslanik Genci Nimanbegu, iznio je bojazan da relevantne institucije nijesu pravilno i potpuno sagledale problem sa kojim se suočava Uvala Valdanos. Iako vlasnički odnosi nijesu tema današnje rasprave, smatra neophodnim znati u čijem vlasništvu je Uvala Valdanos, jer od odgovora na to pitanje zavisi koje Ministarstvo je odgovorno za revitalizaciju i održavanje tog prostora, iako je izvjesno da odgovornost za to područje pripada većem broju organa. Pohvalio je napore Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje da doprinese rješavanju nagomilanih, višegodišnjih problema u Uvali Valdanos. Naglasio je da je Odbor vrlo jasno naslovio problem Valdanosa jer se kroz veći broj saslušanja, bavio revitalizacijom i zaštitom Maslinade i Uvale Valdanos. Saopštio je da je područje Valdanosa i dalje pod velikim rizikom od devastacije i da treba preduzeti hitne mjere za njegov oporavak,

kako svi ne bi trpjeli posljedice nepoštovanja zakonskih propisa. Posebno zadovoljstvo izrazio je zato što je Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja predložilo plan zaštitnih mjera za područje Valdanosa, Velju maslinu u Budvi i Staru maslinu u Baru. Međutim, smatra velikim problemom činjenicu da se ne radi na pripremi Strategije razvoja maslinarstva, jer je obaveza donošenja Strategije propisana Zakonom o maslinarstvu i maslinovom ulju, još 2014. godine. Smatra da je postojanje Strategije za razvoj maslinarstva u interesu svih koji se na bilo koji način bave poljoprivredom. Govoreći o nelegalnoj gradnji rekao je da inspeksijske službe moraju biti rigoroznije u sprečavanju takve gradnje, jer je alarmantan podatak da je, u posljednjih petnaest dana, registrovano još sedam nelegalnih objekata koji ugrožavaju proces revitalizacije Maslinade Valdanos. Istakao je i da opštinski organi i resorno Ministarstvo moraju bliže saradivati u sprečavanju nelegalne gradnje. Uputio je pitanje predstavnicima Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja da li i kada namjeravaju da obave razgovore sa bivšim vlasnicima maslinjaka na prostoru Maslinade i Uvale Valdanosa i kako će sprovesti mjere iz „Elaborata o stanju maslinade Valdanos - Analiza trenutnog stanja i predlog mjera za revitalizaciju“, koji je sačinio Biotehnički institut Crne Gore. Mišljenja je da je to neophodno jer je u Elaboratu nedvosmisleno navedeno da su samo bivši vlasnici garant da će maslinada biti kvalitetno revitalizovana.

Poslanica Ana Nikolić, izrazila je divljenje prema maslinama koje je prilikom posjete maslinadi 25. februara 2020. godine vidjela. Istakla je da se nada da postoji svijest o ogromnom kulturnom blagu kojim Crna Gora raspolaže. Mišljenja je da je trenutno stanje Maslinade poražavajuće, pa je rešavanje zapuštenosti prostora neophodno, hitno i zahtijeva koordinaciju svih odgovornih tijela i organa. Moguće je da će koordinacija biti sprovedena formiranjem i radom tima ili grupe koji bi formirala Vlada, s obavezom da mjesečno, o svom radu izvještava i Skupštinu, odnosno Odbor za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje. Smatra da je Elaborat, koji je razmatran, dao precizne smjernice za rješavanje problema u Valdanosu, a prvi korak je čišćenje prostora maslinjaka. Mišljenja je da svako iz svog resora mora prikupiti sredstva neophodna za tu namjenu. Istakla je da je imperativ Crne Gore očuvanje genetičkog materijala masline.

Poslanica mr Sanja Pavićević, smatra da je pitanje maslinade Valdanos jako važno za Crnu Goru i da postoji dovoljno energije i snage da se rešava problem devastiranog prostora koji tamo postoji. Pozdravlja sve radnje koje je ponudilo Ministarstvo odbrane. Forma kojom će se koordinirati aktivnosti u realizaciji plana revitalizacije nije najbitnija, već je najbitnije da postupak oporavka područja Valdanosa počne što prije, na prijateljskoj, patriotskoj, volonterskoj osnovi. Mišljenja je da su sve akcije koje se pokrenu na osnovu inicijativa Odbora dobrodošle, jer nije kasno, iako je odavno trebalo rešavati pitanja devastiranog prostora Maslinade koja je od izuzetne kulturno-istorijske važnosti. Izrazila je spremnost da i lično učestvuje u čišćenju prostora Valdanosa. Očekuje širu akciju koordiniranu stručnim timovima do nivoa kultivacije i rekultivacije prostora koji zahtijeva usku stručnost koja će dovesti do revitalizacije Maslinade Valdanos. Saopštila je da postoji tijelo - Nacionalni odbor za sprečavanje rizika od katastrofa, koje je dužno da obezbijedi sredstva kako se požari na prostoru Valdanosa ne bi desili.

Poslanica Marija Ćatović, ponovila je da se na revitalizaciji maslinade mora raditi brzo i efikasno. Navela je da, s obzirom na Poglavlje 27 – Zaštita prirode, koje je otvoreno, postoji obaveza zaštite Valdanosa kao parka prirode i kulturno-istorijskog bogatstva. Imajući u vidu

da postoje propusti u očuvanju prirode u Crnoj Gori, izrazila je bojazan da će to poglavlje u skorije vrijeme biti zatvoreno. Ne treba čekati protok vremena da bi se neophodno zaštitilo, kako ne bi ostali bez prirodnih resursa. Saopštila je da Odbor treba da insistira na formiranju koordinacionog tijela koje treba da sprovede revitalizaciju.

Poslanica Nela Savković Vukčević, istakla je da je Maslinada Valdanos dio kulturnog turizma i da se kao takva nalazi na mapi puteva kulturnog turizma, što je nova turistička grana uz puteve vinove loze i puteve masline, što je u slučaju Valdanosa, veoma važno. Mišljenja je da je to prilika da se ukupni biodiverzitet Crne Gore promoviše i da i na taj način, naša stara država, svjedoči o svom trajanju kroz istoriju.

Predsjednik Odbora prof. dr Petar Ivanović, istakao je da je svaka diskusija koja je iznijeta, sadržala elemente edukacije kako prisutnih, tako i generalno edukaciju građana o problemu Maslinade i Valdanosa, o kojem još uvijek u javnosti ne postoji široka slika i razumijevanje. Ponovio je da problem koji postoji u Valdanosu prevazilazi pitanje vlasništva, jer se radi o kulturnom blagu Države koje, kao takvo, ne zavisi od titulara svojine na području Valdanosa.

Ljoro Nrekić, predsjednik Opštine Ulcinj, odgovarajući na pitanja i konstatacije iznijete u raspravi, saopštio je da su relevantne institucije iskazale rezerve prema rješavanju problema Uvale Valdanos. Rekao je da je saradnja sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma na niskom nivou, jer nikad nije dobio obavještenje o primjerima nelegalne gradnje na području opštine. Istakao je da uskraćivanje neophodnih informacija neće dovesti do poštovanja zakona i da nelegalnu gradnju treba rigoroznije suzbijati. Iznio je zamjerku na rad urbanističko-građevinske inspekcije tvrdeći da je selektivna. Predlaže formiranje koordinacionog tijela koje će objediniti rad svih relevantnih institucija, a da nosilac projekta bude opština Ulcinj. Za prvu fazu rada, po njemu, nije potrebno angažovanje eksperata, jer ta faza predviđa čišćenje terena za koje nijesu neophodna ekspertska znanja. U kasnijim fazama, koje podrazumijevaju revitalizaciju stabala masline, zaštitu biljaka od bolesti i dr. treba angažovati eksperte iz resornog ministarstva. Apelovao je da se sa riječi pređe na djela, što prije, uz angažovanje i Ministarstva finansija i raspisivanja tendera za sprovođenje neophodnih aktivnosti. Ponovio je da kadrovski i drugi kapaciteti u opštini postoje, a da nedostaju sredstva i dobra organizacija, kao i adekvatna saradnja sa inspeksijskim službama.

Predsjednik Odbora prof.dr Petar Ivanović pohvalio je ažurnost opštine Ulcinj u otvaranju posebnog žiro-računa na koji je moguće uplaćivati sredstva neophodna za revitalizaciju maslina. Saopštio je da je opština Ulcinj izdvojila 30.000 EUR-a za tu namjenu i izrazio nadu da će i druge odgovorne institucije i zainteresovana pravna i fizička lica slijediti taj primjer.

Radana Damjanović, generalna direktorica Direktorata za poljoprivredu u Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja, odgovarajući na primjedbu poslanika Nimanbegua koja se odnosi na nedonošenje Strategije o razvoju maslinarstva, složila se da obaveza donošenja Strategije postoji po Zakonu, ali je ponovila da je resornom Ministarstvu potrebna nova sektorska analiza, zbog toga što je postojeća zastarjela. Drugi način rješavanja problema u vezi sa donošenjem Strategije za razvoj maslinarstva vidi u izmjenama Zakona o maslinarstvu i maslinovom ulju prema kojima ta obaveza, u smislu donošenja posebne Strategije za razvoj maslinarstva, ne bi bila sadržana u Zakonu. Što se tiče preporuke Odbora da se sprovede Elaborat koji je pripremio Biotehnički institut, resorno Ministarstvo će preduzeti sve mjere za

koje je nadležno, a imovinsko-pravne odnose je potrebno da riješe drugi organi zbog čega Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja nije organizovalo susret sa bivšim vlasnicima shodno zaključku sa 72. sjednice Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje.

Ivan Medojević, v.d. generalnog direktora Direktorata za inspekcijske poslove i licenciranje u Ministarstvu održivog razvoja i turizma, saopštio je da urbanističko-tehnička inspekcija ima kadrovskih problema jer su kapaciteti za trećinu manji nego što bi trebalo. Iz tih razloga očekuje da komunalna inspekcija na lokalnom nivou tješnje sarađuje sa inspekcijskim organima na nivou države. Saopštio je da nikada nije bilo primjedbi na saradnju urbanističko-tehničke inspekcije i opštine Ulcinj, što ilustruje i podatkom da je 12. februara 2020. godine upućen dopis svim opštinama u Crnoj Gori, pa i opštini Ulcinj, kojim se ukazuje na izražen problem nelegalne gradnje. Takođe, krajem prošle godine upućen je dopis svim opštinama kojim se zahtijeva koordinacija svih inspekcijskih službi, na lokalnom i državnom nivou. Šta više, nadležni organi opštine Ulcinj su prvi izašli na teren i pružili resornom Ministarstvu informacije o broju nelegalno sagrađenih objekata u trenutku izlaska. Mišljenja je da saradnja postoji i treba je održavati u kontinuitetu.

Poslanik Genci Nimanbegu saopštio je da suzbijanje divlje gradnje mora imati političku podršku svih aktera političkog života kako bi bilo što efikasnije. Govoreći o vlasništvu naglasio je da je svjestan da se ovaj Odbor ne može baviti tim pitanjem, ali je zaključak sa prethodnog konsultativnog saslušanja baziran na preporuci iz Elaborata u kojem se rješavanje tog pitanja pominje. Citira Elaborat navodeći da u njemu stoji da niko nema ekonomsku računicu da ulaže u revitalizaciju ovog prostora (Valdanos) osim bivših vlasnika. Pozadina reagovanja u vezi sa vlasništvom je interesovanje za, moguće drugačiji, način rješavanja tog pitanja od vraćanja bivšim vlasnicima, o čemu bi i oni iznijeli mišljenje. Podsjetio je da od 1948. godine Valdanos nije posjećivan, niti obrađivan.

Poslanica Marija Čatović, sugerisala je Opštini da redovno obavještava resorna ministarstva o problemima iz njihove nadležnosti, a da, ukoliko to ne bude dovelo do rješavanja problema, obavijeste i Odbor koji može iskoristiti kontrolne mehanizme i u formi konsultativnog i/ili kontrolnog saslušanja, tražiti relevantne podatke, obavezati organe na postupanje i pomoći bržem rješavanju problema u oblasti od interesa.

Poslanik Mirsad Murić, iznio je stav da bi dobra koordinacija mogla voditi ka povlačenju sredstava iz evropskih fondova namijenjenih zaštiti životne sredine. Istakao je da je, za traženje sredstava i iz domaćih i iz međunarodnih izvora, neophodna kadrovska osposobljenost Opštine na kojoj treba kontinuirano raditi. S obzirom da je riječ o revitalizaciji maslinade kao skupom projektu, treba očekivati i angažovanje Agencije za životnu sredinu, koja bi se dao poseban smisao očuvanju Maslinade Valdanos, sa aspekta životne sredine.

Maja Delić, pomoćnica direktora, Sektor za planiranje i pripremu projekata, Uprava javnih radova, podsjetila je da angažovanje Uprave javnih radova, s obzirom da se radi o organu koji vrši operativne poslove, i pored raspoloživog novca, zavisi od niza administrativnih procedura i naglasila da to treba imati u vidu, pogotovo zbog hitnosti čišćenja terena Maslinade Valdanos.

Dževdet Cakuli, predsjednik Upravnog odbora Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom, apostrofirao je da titulara svojine ne treba tražiti u Ministarstvu odbrane, u čijem je domenu održavanje sigurnosti Uvale Valdanos. Naglasio je da Javno preduzeće koje upravlja morskim dobrom ima vlasnička ovlaštenja. Saopštio je i da je udruženje maslinara Valdanos uključeno u izradu projekta sa Italijom i Albanijom koji predviđa izradu mapa puteva masline i koji predviđa valorizaciju Maslinade u turističke svrhe. Govoreći o koordinacionom tijelu koje treba osnovati radi postupka revitalizacije Valdanosa, a imajući u vidu odgovornost države za sadašnje loše stanje tog prostora, smatra da njime treba da upravlja Vlada.

Ljoro Nrekić, predsjednik Opštine Ulcinj, izrazio je nadu da će tijelo koje treba da koordinira aktivnosti na revitalizaciji Valdanosa biti u nadležnosti Opštine Ulcinj, na čijoj teritoriji se Valdanos nalazi i koja ima najviše interesa da se taj prostor na svaki mogući način valorizuje. Insistirao je da postupak raščišćavanja, kao prvi korak ka revitalizaciji područja Valdanosa, počne što prije.

Predsjednik Odbora prof. dr Petar Ivanović istakao je da je rasprava pokazala da se Odbor bavio Valdanosom i Maslinadom sa stanovišta koje taj prostor ima kao ekonomsko i kulturno bogatstvo, a ne sa stanovišta utvrđivanja vlasništva nad ovim prostorom. Naglasio je da pitanju maslinade Valdanos nije prisupano kao političkom, već kao civilizacijskom pitanju. Riječ nije ni o neophodnim procedurama, kakva je tenderska, već o hitnim mjerama koje se, kao takve, moraju što prije preduzeti, kako bi se očuvala Uvala Valdanos i u narednim koracima Maslinada i spriječila njihova potpuna devastacija. Sve inicijative o dobijanju sredstava iz EU fondova, projektima za turističku valorizaciju i sl. su dobrodošli, kao i u kasnijim fazama koje znače da je prostor Valdanosa spašen i priveden namjeni. Predložio je da se formira koordinacioni tim u čiji će sastav ući predstavnici svih prisutnih institucija. Stava je da svi koji mogu dati konkretan doprinos radu tog tijela mogu uzeti učešće u njemu. Smatra da timom treba da upravlja opština Ulcinj, jer je organizaciono i kadrovski najbolje osposobljena da iznese teret oporavka područja Valdanosa. Bez postojanja koordinacionog tijela, subjekti koji su voljni da pomognu revalorizaciji konkretnog područja ne bi bili u mogućnosti da pruže bilo kakav doprinos. Ako se pokaže da Ulcinj ne raspolaže neophodnim kapacitetima za obavljanje ovog složenog posla, treba ga izmjestiti negdje drugdje, gdje kapaciteti postoje. Naglašavajući obavezu angažovanja komunalnih, vodovodnih i dr. službi ponovio je da je veoma važno da na čelu koordinacionog tijela za revitalizaciju Valdanosa, bude opština Ulcinj. Tražio je od svih aktera današnjeg saslušanja, da preuzmu ličnu odgovornost u prikupljanju što više sredstava neophodnih za obavljanje posla koji predstoji. Prema procjenama, treba obezbijediti oko milion eura, od čega će jedan dio biti vrijednost radova koje će obaviti inženjerske jedinice Vojske Crne Gore. Treba postaviti cilj a to je, mišljenja je, iznos od 300-400.000 EUR-a u tekućoj godini. Predložio je da Ministarstvo održivog razvoja i turizma napravi plan turističke valorizacije maslinade Valdanos, u roku od šest mjeseci. Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, trebalo bi da, u roku od šest mjeseci, napravi ekonomski plan poljoprivrednih dobara. Preporučio je Ministarstvu turizma i održivog razvoja i Opštini Ulcinj da intenziviraju saradnju u dijelu inspeksijskog nadzora, jer postoje ozbiljni problemi divlje gradnje. Zamolio je da informacije o prostornom planiranju i gazdovanju prostorom, s obzirom na ingerencije, budu redovno dostavljane i Odboru. Najavio je da će sve preporuke koje je iznio i koje su iznijeli učesnici rasprav, biti predložene kao zaključci Odbora o kojima će se raspravljati na nekoj od narednih sjednica.

Dževdet Cakuli, predsjednik Upravnog odbora Javnog preduzeća za upravljanje morskim dobrom, pitao je da li u zaključke Odbora, a na osnovu današnje rasprave, može biti uvršten i zahtjev upućen Ministarstvu finansija da, iz tekuće budžetske rezerve, odmah opredijeli sredstva za revitalizaciju Maslinade Valdanos.

Predsjednik Odbora prof. dr Petar Ivanović, saopštio je da se zaključkom Odbora može apelovati na relevantne institucije da same donesu odluku o učešću, novcem ili na drugi način, u postupku revitalizacije Valdanosa.

Poslanik Genci Nimanbegu predložio je da zaključci sadrže i da se traži od Ministarstva poljoprivrede i ruralnog razvoja da sačini katastar maslina, jer Katastar Crne Gore sadrži sve toponime. Obrazložio je da je njegovo postojanje zakonska obaveza, a neophodan je i kako bi se prostor Maslinade Valdanos pravilno revitalizovao i turistički i ekonomski.

Predsjednik Odbora prof. dr Petar Ivanović, podsjetio je da je u toku izrada Plana generalne regulacije, pa je neophodno sa Ministarstvom održivog razvoja i turizma uskladiti aktivnosti, kako bi se na pravi način predstavila područja koja se turistički valorizuju i područja koja uz turističku, imaju i ekonomsku valorizaciju.

Sumirajući raspravu, najavio je skoro usvajanje zaključaka sa ovog saslušanja i izrazio nadu da će se pozitivni rezultati rasprave vrlo brzo biti vidljivi.

*****

Sjednica je zaključena u 14 sati i 45 minuta.

SEKRETARKA ODBORA

mr Milena Kapa

PREDSJEDNIK ODBORA

prof. dr Petar Ivanović